

IVANA DJILAS

A ház

Az orosz

– El kell ásnunk József szobrát – mondja furcsa lelkesedéssel a férjem. – Emlékszel arra a párra, akiket a nyáron ismertünk meg? Tudod, a hollandok. Mesélték, hogy árulták a házukat, sokan meg is nézték, de egy istennek se tudták eladni, és akkor valaki azt javasolta nekik, hogy el kell ásniuk egy Szent József-szobrot úgy fordítva, hogy a bejárati ajtó felé nézzen. És egy hét múlva megjelent egy bevándorló, akinek gyorsan kellett házat vennie, még mielőtt a családja is megérkezne Hollandiába. És három napon belül aláírták a szerződést, és elintézték minden papírmunkát. Azért, hogy minél gyorsabban kiköltözzenek, még valami plusz pénzt is kaptak, és még a bútorok egy részét és a konyhát is megvette tőlük az új tulajdonos. Úgyhogy vettem egy József-szobrot, karjában a Kisjézussal.

– A sok hülyeségnél, amit elmondtál, sokkal jobban érdekel, hogy hol a fenében találtál egy ilyen szobrot.

– Fölásták az egész várost, tudod. Hosszan araszoltam a dugóban, amikor észrevettem egy kegytárgyakra szakosodott boltot, gyertyákkal, keresztekkel, szobrocskákkal. És eszembe jutott az a holland pár és a József-szobor. De nem tudtam leparkolni, mert a környező utcákat is föltúrták. Olyan gyorsan változik a város, hogy képtelenség megjegyezni, mi hol van. Alig tudtam ismét megtalálni a boltot. Bementem és megkérdeztem, van-e Szent Józsefűk. Mindenféle szobor volt ott, az asztali betlehem apró, kerámia- és fafiguráitól a méteres, viaszból faragott szent családig.

– Jól fest majd, ha Mária feje elkezd olvadozni. És egyáltalán, hova teszed majd?

– Nem tudtam eldönteni, hogy egy kis faszobrot vegyek, vagy egy nagyobb kerámiajózsefet. Végül a nagyobbat vettem meg, mert olcsóbb volt. Nem valami nagy műalkotás, de ahhoz, hogy elássuk, nagyon is jó lesz, az a fontos, hogy Józsefet ábrázolja. Nem tudom, az is fontos-e, hogy a karjában ott legyen a Kisjézus is, de ártani biztos nem árt.

Elképzelem, ahogy a hithű ateista férjem belép abba az átszellemült boltocskába, a lángoló fejek közé, és megkérdezi, van-e Szent József-szobruk.

---

* *Ivana Djilas* színházi rendező és neves publicista, Belgrádban született 1976-ban, 1999 óta Szlovéniában él. Művész. Szabadúszó. A karrierjének él. És a családjának. Az első házasságában, egy örökbe fogadott és egy fogyatékos gyerekkel. Házzal, banki kölcsönnel, tudományos fokozattal és némi súlyfelesleggel rendelkezik. *A ház* az első regénye, lebilincselő stílusban, tele keserédes iróniával.

– Az elárusítónő megkérdezte, milyen alkalomra kell, és én azt hazudtam, hogy már a betlehemet készítem. Mire a legdrágábbakat kezdte mutogatni, és én szégyellhettem magam, hogy a legolcsóbbat veszem meg.

Minden nap úgy tűnik, elértük a legmélyebb pontot. A tulipánfa átültetése már kifejezetten mély volt, noha romantikus is, de a babona és a szobor elásása már földmélyi mélységeket jelent.

Egyszer, jó ideje már, meggyújtottunk egy vudubabát. Nem igazi vudubaba volt, csak egy kis gondúzó bábu. Az embernek a párnája alá kellett rakni, és akkor éjszaka, álmában a bábu elűzte a gondokat. Mi meg, az építési vállalkozóval való csúnya ügyek végén, még az előző lakásban, amikor a pasi mindent tönkretett, meglopott bennünket és lelépett, elhatároztuk, hogy a gondúzást egy kicsit meggyorsítjuk, és megbeszéltük, hogy elégetjük a bábút. Abban is megállapodtunk, hogy közben csak arra kell gondolnunk, hogy az az ember eltűnjön az életünkben, és nem arra, hogy valami baleset történjen vele, vagy hogy dögöljön meg, noha lényegében ezt kívántuk neki. A bábút a hamutálba tettük, elszívunk egy füves cigit, és elkezdjük elégetni. Egyáltalán nem volt egyszerű feladat, mert a bábu ruhája valami olyan anyagból készült, ami nem akart meggyulladni, és mi bepánikoltunk, hogy soha nem fogunk megszabadulni a pasitól és a disznóságaitól. Egy csomó ideig bajlódunk, aztán bedobtuk a cserépkályhába. Nem állíthatom, hogy hatott a varázslat, mert a pasi már korábban lelépett a pénzünkkel, de valahogy működött az, hogy megbeszéltük: nem foglalkozunk vele többet, és valóban nem is foglalkoztunk. Talán József is segít majd abban, hogy abba hagyjam az aggódást, ne folyton csak a házzal foglalkozzam, megnyugodjak, és nyugodtan megvárjam, hogy Szent József odavezesse a vásárlónkat.

– Van egy kis gond. A bejárati ajtónk előtt járólapok vannak, aztán meg már az aszfalt. Hogy fogjuk elásni a szobrot?

Erre nem gondolt.

– Mi lenne, ha a zöldségesbe tennénk, az tulajdonképpen a háznak ugyanazon az oldalán van, ahol a bejárati ajtó, kicsit srégen ugyan, de szerintem még jó lesz. Az a fontos, hogy abban az irányban legyen, amerről az emberek bejöhetnek a házba. Vagy elővehetnénk egy nagy virágcserepet, és abba tehetnénk.

Végül arra jutottunk, hogy a zöldségesben ássuk el. Kiástunk egy kis gödröt, még Maks is segített. Folyton csak ásunk valamit. Lassan kész szakértők leszünk. Amikor kiástuk a lyukat, titokban beletettük a szobrocskát, és a tetejére visszaültettünk egy mentabokrot, a menta nem sínyli meg az ide-oda ültetgetést. És vihogni kezdtünk, pedig nem szívtunk előtte, nem is kellett, ezúttal világos tudattal csináltuk a hülyeséget.

Néhány nap múlva fölhívtak bennünket az ingatlanosok, hogy egy orosz embernek keresnek házat. Kihangosítottam a telefont, és a férjemmel csak röhögcséltünk, mint valami kölykök. Szent József akcióba lépett. Ez már az. Az oroszok gyorsan kötnek üzletet, mert csak néhány napra érkeznek, hogy kimentsék a pénzt Oroszor-

szágból és aránylag biztonságos helyre befektessék. Kösz, Putyin. Lehet, hogy erre az emberre vártunk mindvégig. A mi oroszunkra.

Kiszállt az autóból, és a férjem rögtön azt mondta: – Ez nem fogja megvenni a házat. Nézd, 400 eurós cipője van.

A konyhaablakból láttuk a fényes, fekete autóját, amelyet a félig elvadult, rendezetlen kertünk porában parkolt le. Az autóból egy igazi orosz szállt ki, legalábbis szerintem ilyen egy igazi orosz. Egy tündérszép kislánnyal és a várandós feleségével érkezett. Fényesre kefélt cipőjével a második lépésnél belebotlott a műanyag teherautóba, amelyet Maks parkolt le a járda közepén, és a cipőjére borult a teherautó egész rakománya. A kislánya olyan volt, mintha egy magazinból lépett volna elő, nyilván nem fogja soha a sarat túrni és a traktorral földet furikázni. Ez egy teljesen fölösleges kör lesz, most fél órát udvariaskodhatunk valami miatt, amiről mindannyian tudjuk, hogy nem fog megtörténni. Szerencsére az ingatlanügynökség aznapra hat házlátogatást szervezett nekik, úgyhogy aránylag gyorsan elmentek.

– Nincsenek arany csapjaink – mondta a férjem.

Kellemetlen tud lenni, ha valaki úgy ítéli meg, olcsójános vagy.

A tulipánfa

– Magunkkal vihetjük a tulipánfát?

– A tulipánfát?

– Igen. Hisz a miénk. Illetve Maksé.

– Te megőrültél, nem tépheted ki a földből. A fának gyökere van.

– Nem tépném ki, hanem óvatosan átültetném.

– Ültethetünk másikat.

– Az nem lenne ugyanaz, ezt a tulipánfát azért ültettük, hogy majd együtt növeget Maksszal, és ha már nekünk mennünk kell, jöjjön a tulipánfa is.

– De hisz itt tovább növégethetne.

– Az új tulajdonosok kivághatják, vagy lemetszhetik az ágvégeit, és többé nem nőne a magasba, megnyomorítanak.

– Te most komolyan beszélsz?

Nem válaszoltam.

– Nem ültethetsz át egy fát. Az nincs összhangban a fa természetével. A fának huzamosabb időre van szüksége, hogy nőjön és fejlődjön, nem veheted ember számba. Ha egy öregember fát ültet, tudja, hogy ő nem ül majd a hűvösében, mire a fa megnő. A fák arra emlékeztetnek bennünket, hogy a világ előttünk is létezett, és utánunk is létezni fog, már nélkülünk. A fa átültetése szimbolikus melléfogás.

– Az otthon eladása is szimbolikus melléfogás.

– Ez egy ház. Csak egy ház.

Ismét nem szóltam egy szót sem.

– És hová ültetnéd, hisz panelban fogunk élni.

– Az épület elé.

– A városközpontban nem ültethetsz csak úgy el egy hatalmas fát az épület elé. Megvannak erre az illetékes szolgálatok, a városrendezési és még ki tudja milyen zöld tervek. Ne mondd, hogy soha nem láttad, hogyan metszik a fákat. Őrütség ez az egész. Tulajdonképpen miért is beszélgetünk ilyesmikről?

Szünet.

– És ha a városi parkba ültetnénk? A várdombra? Ott annyi fa van, hogy észre se vennék.

– Nem, te tényleg nem vagy normális.

Szünet.

– Nem fogok fákat átültetni.

Rövid szünet.

– Tényleg nem.

Másnap sétálni megyünk a városközpontba, a parkba. Nagy park. Inkább hegy. Sok fa nő rajta. Erdőnyi. Megfelelő helyet keresünk a tulipánfánkknak. Ez a fa akár húsz méteresre is megnőhet, megfelelő térre van szüksége. Maks ide-oda szaladgál, és egy útközben talált pálcával hadonászik. Időnként elesik. Csupa sár. Ma nagy di-
vat a gyereket úgy nevelni, hogy kapcsolatban maradjon a természettel, ezért nem akadályozzuk a fölfedezésben. Emiatt folyton sárosnak kell lennie.

– Ide! – teszek egy teátrális mozdulatot.

– Oké – mondja a férjem.

Összeesküvők lettünk, szeretem őt, amiért ezt rám hagyta. Hazamegyünk.

Kiássuk a fát egy hatalmas földlabdával, hogy ne sérüljenek a gyökerei. Ez azért eltart. Nagyon sokáig. Nincs megfelelő szerszámunk, valami régi, túl kicsi ásólá-
ptokat használunk. A gyökérlabdára egy lepedőt tekerünk, mivel nincs valami régi darab, azok közül használunk föl egyet, amin aludni szoktunk. A barátainktól köl-
csönöztünk egy utánfutót. Ekkor rájöttünk, hogy nincs az autónkon vonóhorog, ezért egy autót is kölcsönkértünk. Ha elkap bennünket egy rendőr, ahogy a városi parkban autózunk, majd a tulajdonost bünteti meg. Föltesszük a fát. Nagy már, so-
kat nőtt az öt év alatt. Gumipókokkal fixáljuk. Remélem, menet közben nem fog az útra borulni. A hátsó ablakon át nem látni semmit. Várjuk a sötétet.

Az alvó Maksot betesszük a hátsó ülésre. Nem hagyhatjuk egyedül otthon. Jól be-
takarjuk. Elautózunk a parkba. Behajtottunk a tilosba, és az erdei úton kanyargunk a kiválasztott hely felé. Egy autót látunk útközben, az út mentén áll, a lámpái lekap-
csolva. Valószínűleg szexelnek benne. Odaérünk. Éjszaka minden másként fest. Na-
gyon sötét van. Az autólámpák fényénél látunk neki az ásásnak. A sok ásástól már mindenem fáj. Egyáltalán nem könnyű munka. Az erdőben a föld eleinte laza, de ahogy mélyebbre jutunk, egyre tömörebb és átszövik a gyökerek, amelyeket nem lehet átvágni. Elfáradok és abbahagyom. A férjem mint egy megszállott vagdossa a gyökereket, eldöntötte, hogy ezt a baromságot mielőbb befejezi, ha már nyakig benne vagyunk. Fázom. Már egy órája ásunk. Én még alszom is egy sort az első ülés-

sen, magamra terítem az egyik takarót, amit Maksnak hoztunk. Figyelem a férjemet az autó fényszórójának sugarában, olyan szexi. Mi lesz, ha majd nem gyújt az autó, mert lemerítettük az aksit? Aggódok, nehogy valaki arra jöjjön. Aligha tudnánk elmagyarázni, hogy a saját fánkat költöztetjük. Miért nem foglalkoznak inkább a szexelőkkel? Nem maradhatunk tovább. Úgy döntök, elég mély már a gödör. A gyökér majd tovább nő. Segíték a férjemnek leemelni az utánfutóról a fát. Néhány ágát le-törtük. A kisebbek közül. Kinövi majd magát. Valamikor majd eljövünk megmetsze-ni, kialakítani a lombját. Betemetjük a gyökerét. Fölbresztettük a bogarakat. Egy kicsit ferdén ültettük el. Egészen kicsit. Remélem, nem fog emiatt harminc év múlva kidőlni.

Maks fölébred.

– Anyuci, pisilni kell.

És megöntözi a fánkat.

– Fázom, szeretnék hazamenni.

– Megyünk, kicsim. Befejeztük.

RAJSLI EMESE fordítása

KORPUSZ